16

...ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
'Αριθ. 'Ερωτ. Θρ. Π, 16/19..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α'.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

17-22 Ιανουαρίου 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) Μεγάλου Κρανοβουνίου (παλαιότερον ὄνομα: Σουλ κουρλού), Ἐπαρχίας Κομοτηνῆς, Νομοῦ Ροδόπης

2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Γεώργιος Σταμελόπουλος ἐπάγγελμα Διδάσκαλος
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Ζάππα 28 Κομοτηνή
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον 2 ἔτη καὶ 3 μῆνας

3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίαι:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Αὐτζής Ἰορδάνης
ἡλικία 72 γραμματικαὶ γνώσεις ΣΤ' Δημοτικοῦ
τόπος καταγωγῆς Φανάριον Σηλυβρίας Ἀνατολικῆς Θράκης
β) Μπόσερας Πολυχρόνης 73 ἐτῶν Γ' Δημοτικοῦ Φαναρίου Σηλυβρίας Ἀνατολικῆς Θράκης

Α΄. α΄. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκὴν ποιμνίων; Ὅλαι αἱ ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο καὶ διὰ σποράν καὶ διὰ βοσκὴν ποιμνίων.
Ὑπῆρχον αὗται χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; Ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα.

2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικούς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. Ἀνῆκον εἰς τοὺς χωρικούς.

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; Ἄλλοι τὴν ἐμοίραζον, ἄλλοι τὴν διατηροῦσαν ὡς τὸν θάνατόν των.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν, καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; Οἱ κάτοικοι ἠσχολοῦντο και με την γεωργίαν και με την κτηνοτροφίαν......

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; Ἀσχολοῦνται και εἰς την γεωργίαν

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; Εἰργάζοντο ... ως ἄτομα και επληρώνοντο μετά την λήξιν της εργασίας των (Χρόνος εργασίας περίπου 12 μήνες)

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακάτοροι κλπ.).......... Ποία ἦτο ἡ κοινωνική των θέσις ;... Δεν είχον ιδιαίτερον όνομα.........

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;). Εἰς χρῆμα.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι· ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον· ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Υπῆρχον και εργάται διά το θέρισμα το αλώνισμα τον τρυγητόν. Οὗτοι προήρχοντο από τα γύρω χωριά άνδρες και γυναίκες. Ημερομίσθιον εἰς χρῆμα.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο;... Δεν εχρησιμοποιούντο δούλοι.............

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;... Εἰς τα ίδιον το χωρίον.........

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται...... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζῆδες), πραματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ; Ἐπήγαιναν ως κτίσται εἰς τα γύρω χωριά.........

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ΄. 1) Πῶς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: μὲ ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (μὲ καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ μὲ κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι᾽ ὀργώματος; ....

Μὲ ζωϊκὴν κόπρον βοῶν καὶ προβάτων ....

....

....

....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ...Τὸ 1927..................................

ε΄. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ..Ἀπὸ τὸ 1929 τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ ἀπὸ τὸ 1938....

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ..Τὸ μονόφτερο εἰς τὰ ἐπίπεδα κτήματα. Τὸ δίφτερο εἰς τὰς πλαγιάς..........

....

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἑκάστου τύπου σιδηροῦ ἀρότρου μὲ τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. ....

1. Χερούλια... 4...ὑνί...... 7...σταβάρι 10. φτερουλοδόρος
2.............. 5.............. 8...θηλυκά..........
3..μάνι...... 6.............. 9..................

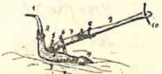

τὸ ἄλετρο

2) Τρακτὲρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) .Ἀπὸ τὸ 1949.......
3) Μηχανὴ θερισμοῦ Ἀπὸ τὸ 1938 συρομένη μὲ βόδια.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Μηχανὴ δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). Ἀπό τό 1938. . .

5) Μηχανὴ ἀλωνισμοῦ . . . . Ἀπό τό 1926. . . . . .

στ΄. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον . . Ὑπῆρχον . . ἰδικοί . . τεχνῖται . Ὀνομάζοντο . . πελεκάνοι . . . .

. . . .

. . . .

2) Ποία ἦτο ἡ μορφὴ τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

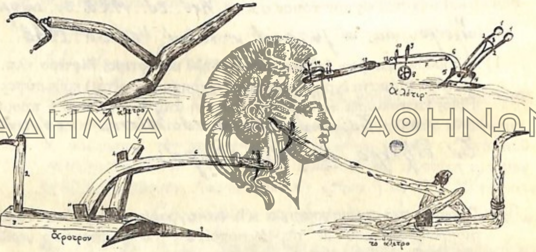

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον(1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. Χερούλι . . . . 6. Σταβάρι . . . . 11. (Λυτιά) . . . .
2. . . . . 7. Μισοχέρι . . . . 12. . . . .
3. Τσαμπάνι . . . . . . 8. Λυτιά . . . . 13. . . . .
4. Σπάθη . . . . 9. Ὕνι . . . . 14. . . . .
5. (Σταβάρι) . . . . . . 10. . . . . 15. . . . .

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατὸν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

16 β!

('Εὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρίθμησιν).

4) **Τὸ ὑνί.** Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνὶ (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρῆσιν ἑκάστου.

Ἦτο μιᾶς μορφῆς..

....

....

16 β!

Ὑνί

5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; ....

....

6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ; Ἐκ ξύλου

....

....

....

7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.)......

Σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδα, ρουκάνι, ξυλοφάϊ.......

....

πριόνι

ἀρίδα

ρινὶ ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῷα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῷον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. Βόες, ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι.........

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῷα ἢ ἕν; Δύο βόες, ἢ δύο ἵπποι ἢ ἕνα ἵππος..........

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῷα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός;
Ἦτο ἀναγκαῖος ὁ ζυγός...............................

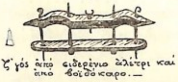

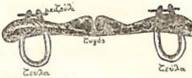

Σχεδιάσατε τὴν μορφὴν τοῦ παλαιοτέρου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.).......................................

....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφὴν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας...

....

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ: λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν). Κατ' ἀρχάς ἦτο ξύλινος καί ὠνομάζετο κούκα κατόπιν ἦτο ἐκ σιδήρου καί ὠνομάζετο χαλκάς

....

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου; Ἀπό τό 1922...

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξίς του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον;........
Μέ χάμουρα..

Περιγράψατε καὶ σχεδιάσατε (ἢ φωτογραφήσατε) τὴν σκευήν, τὴν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον. . . . .

. . . .

. . . .

. . . .

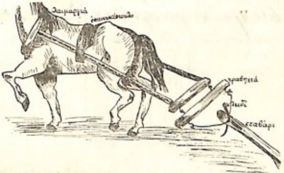

ζ΄. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὤργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας . . . Ὁ ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης)

. . . .

. . . .

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) Ὁ ζυγός τίθεται ἐπί τοῦ τραχήλου τῶν βοῶν καί τό ξύλινον ἄροτρον στηρίζεται εἰς τό μέσον τοῦ ζυγοῦ δι' ἑνὸς κρίκου.

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον . . . Μέ μικρότερο ζυγό ἀπό ἐκεῖνον τοῦ ξυλίνου καί συνδέεται μέ τό ἄροτρον μέ μία κόρδα. . . . .

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῷα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μὲ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῴων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφὴ καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία). Μέ σχοινί τοῦ ὁποίου τά ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τά κέρατα τῶν ζώων. . . . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Σχεδιάσατε πῶς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πῶς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὔλακας (αὐλακιὲς) κατ᾿εὐθεῖαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α);

Μὲ τὸ ξύλινον καὶ τὸ σιδηροῦν ἄροτρον τὸ δίφτερον κατὰ τὸ σχεδιάγραμμα α ....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Μὲ τὸ σιδηροῦν μονόφτερον ὡς τὸ σχεδιάγραμμα β ...

+

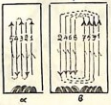

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σποριὲς ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ; ... Μὲ σποριὲς ....

....

....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρὶς (ἡ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ; Μὲ αὐλακιὰ

....

6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον ; ....

....

7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἴδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. ... Πλαγίως ....

....

....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ..Εἰς ὅλα...

....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς:

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργιά, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ..Δύο..ὀργώματα..........
Ἕνα..κατά..τόν..Σεπτέμβριον..καί..ἕνα..κατά
τήν..σποράν...

....

....

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)
Μέ..τόν..ἴδιον..τρόπον..ὅπως..τῶν..δημητριακῶν..

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἄσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....
..Ἕν...ἔτος..

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχήν;...Δύο..ὀργώματα..........................

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. **τὸ δισάκι** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους;..Εἰδικό...ὕφασμα
.ὀνομαζόμενον..παδιά (σπορίκι)..περασμένον...εἰς.τόν.λαιμόν
καί..εἰς.τήν.πλάτην..τοῦ..γεωργοῦ.................

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τά φτερὰ (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὄργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἐλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἓν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; Μὲ ἐλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον ἡ ὁποία ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τό ἕν ἄκρον καί ὀνομάζεται τσεκέλι ἢ ξύστρα

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Γίνεται σβάρνισμα μέ τήν σβάρνα (δράγα)

3) Ἡ σκαφὴ μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἑκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Μὲ τά λισγάρια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

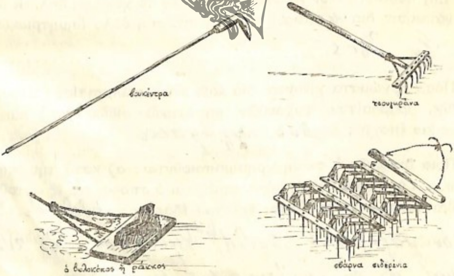

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἑκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .... Κασμάς διά σκληρά εδάφη καί λιθώρια(?) καί τσάπα διά μαλακά εδάφη. Μαγάρι φτυάρι (πατόφτυαρο) ....

κασμάς

τσάπα

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγὰν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποὺ ἐκτελοῦν Ὁ μεγάλος υιός βοηθεῖ τόν ζευγολάτην εργαζόμενος κατά διαστήματα καί αυτός.......

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἑκάστου εἴδους.......

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζῴων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. Τά πλέον γόνιμα εἰς πεδιάδας διπασμένα(?) μέ ζωικήν κόπρον βοών καί προβάτων.......

9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιὲς (βραγιὲς) καὶ ἄλλως.......

Β΄. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α.΄ Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

π.χ. μὲ τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) ....

Μὲ τὴν κόσα μόνον ....

....

....

Ἐὰν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε ....

....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζῴων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) ....

3) Ἡ λεπὶς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν) ....

Ἡ λεπὶς τῆς κόσας ἦτο ὁμαλή ....

....

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; ....

Ἡ χειρολαβὴ ἦτο κατασκευασμένη ἀπὸ κέρατον βοός ....

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικὰ ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) Αἱ λεπὶς τῶν κόσσων ἠγοράζετο καί τό ὑπόλοιπον μέρος κατεσκευάζετο ἀπό τούς ἰδίους...

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) Ἦτο καί εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει ἡ ἐκρίζωσις τῶν ρεβιθιῶν, τῆς ρόβης, τῶν κουκιῶν....

β.' Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. Περίπου εἰς ὕψος 10 εκατ. ἀπό τό ἔδαφος...

2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν (ἢ μένουν) εἰς τὰ χωράφι μαζὶ μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). Δέν εἶχον ἰδιαιτέραν ὀνομασίαν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιά), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ;... Οἱ ἴδιοι οἱ θερισταί τά τακτοποιοῦν μέ τήν κόψιν κατά τόν θερισμό θεὶς σωράς...

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὑρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) ...

5) Πῶς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζὶ δράγματα ; Πολλαχοῦ καλοῦνται ἀγκαλιές. ....

....

γ.΄ Οἱ θερισταί.

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἀπὸ ἄλλον τόπον καὶ ποῖον ; ....

Οἱ ἄνδρες θερίζουν. Δεν ὑπῆρχον θερισταί ἐπαγγελματίαι ἀπό ἄλλου τόπου.

....

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι· μὲ ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ' ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ· εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἄνευ φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μὲ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν) ....

....

....

....

....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύλαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλλοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; ....

....

....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχὴ ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; Ὁ κόσμος ἤρχιζε τὸν θερισμὸν κατὰ τὰς ἡμέρας Δευτέραν - Τετάρτην - Παρασκευήν.

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἕνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυς ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἴς τινας τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυς πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).
Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. Δὲν ἀφήνουν στάχυς ἀθέριστους. Ἔπλεκον ὅμως ψάθαν καὶ τὴν τοποθετοῦσαν εἰς τὸ εἰκονοστάσι ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δ.' Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἑσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν.

2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυς καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν............

Ὁ ἴδιος ὁ γεωργός ἤ ἡ γυναίκα του ἔδενε ἀπό τούς στάχυς τά δεμάτια. Δέν ὑπῆρχον οὔτε χεριές οὔτε ἀγκαλιές ἐπειδή ἐθερίζαντο μέ τήν κόσα. Ἐδένοντο ἀπό τούς ἰδίους στάχυς. Ἐμαζεύοντο μέ ἐργαλεῖον (τουρμουκάκι) τό ὁποῖον ἔσφιγγε καί ἔστριβε τό δεματικό τό κατασκευασμένο ἀπό στάχυς......................

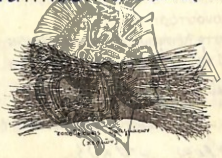

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὡρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο;......

Συνεκεντρώνοντο κατά σωρούς καί οἱ σωροί ἀπετελοῦντο ἀπό τουκουρτζούνια. Κάθε τουκουρτζούνι ἀπετελεῖτο ἀπό 17 δεμάτια.

....

ε.΄ Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Ἀπό τό 1940

Πότε γίνεται ἡ σπορὰ ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς. Κατά τόν Φεβρουάριον μῆνα ἐκεῖνα πού δέν ποτίζεται. Κατά τόν Ἰούνιον ἐκεῖνα πού ποτίζεται.

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγὴ (βγάλσιμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι ; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν. Μέ κοινήν σκαπάνην

στ.΄ Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφὴ τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐὰν ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. Δέν ἐσυνηθίζετο ἡ διατροφή μέ σανόν ἀπό φυτά τά ὁποῖα ἐκαλλιεργοῦντο. Διετρέφοντο μέ σανόν αὐτοφυοῦς χόρτου καί μέ ἄχυρον.

2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσσαν κ.ἄ.).

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας)

3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) ....

....

....

Γ.΄ ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α.΄ 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἁλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

Μετεφέροντο εἰς τό ἁλώνι τό ὁποῖον ἦτο πλησίον τοῦ χωριοῦ συνήθως....

....

....

2) Πῶς καλεῖται ὁ χῶρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμὸν δεμάτια. Εἴς τινας τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; Ἁλώνι...

Τά δεμάτια τοποθετοῦντο εἰς σωρούς (θεμωνιά) μέ τούς στάχυς πρός τό ἐσωτερικόν τῆς θημωνιᾶς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἁλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγίνετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χῶρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἁλώνι; Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν ἁλώνι........

....

....

4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἁλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; Ἔξω τοῦ χωρίου........

....

....

5) Τὸ ἁλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας; ἐὰν τοῦτο ἀνήκῃ εἰς πολλάς οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσίς του, δηλ. μὲ ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; Κάθε οικογένεια είχε ιδικόν της αλώνι

6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἁλώνισμα καὶ πότε λήγει; Από τάς 10 Ιουλίου έως 10 Αυγούστου

7) Εἴδη ἁλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐστρωμένον μὲ πλάκες).
(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) Υπήρχεν χωματάλωνο με δάπεδον εκ χώματος το οποίον είχον επεξεργασθεί καταλλήλως δι' ύδατος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἁλώνι ἕκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἁλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου: καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων) Εκαθαρίζετο από τα χόρτα και εβρέχετο δι' ύδατος κατόπιν εσκεπάζετο με ετρίβου διά πατήρας άχυρον και όταν επελείωνε το σκέπασμα το πατούσαν με κύλινδρον μαρμάρινον συρόμενον από ζώα.

9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνισμοῦ γίνεται ὡρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν; Δεν γίνεται ωρισμένη ημέρα. Μόνον αρχίζει το πρωί μετά την ανατολήν του ηλίου.

10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἁλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἁλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἅπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἁλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἱονδήποτε ἄλλον.

....

....

....

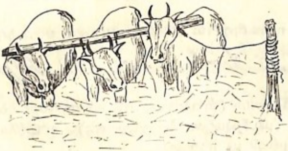

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) 'Αλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῴων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερός, στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ἄ.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον των τὰ ζῷα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα......

....

....

....

....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλωνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνόστυλον μὲ τὰ ζῷα; (Εἴς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειές, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῴων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῷα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὲς περὶ τὸν λαιμὸν ἑκάστου ζῴου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα)............

....

....

....

....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὡπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζῴων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

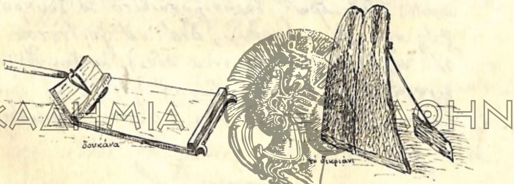

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῴων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; Ὑπάρχει ἁλωνιστικὸν μηχάνημα τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται δουκάνι ἢ δουκάνη. Ἔχει σχῆμα ὀρθογ. παραλληλεπιπέδου καὶ τὸ ἐμπρόσθιον τμῆμα της εἶναι σηκωμένο πρὸς τὰ ἐπάνω. Συνήθεις διαστάσεις 1,80×0,80. Ὑπάρχουν εἰδικοὶ τεχνῖται ποὺ τὸ κατασκευάζουν. Ἡ κάτω ἐπιφάνεια εἶναι ὡπλισμένη δι' ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου. Ὅλα ἠλωνίζοντο οὕτω.

δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἁλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἑπομένην. ; Ἀρχίζει ἀπό τό πρωΐ μετά τήν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου καί διακόπτεται μέ τήν δύσιν τοῦ ἡλίου ὁπότε εἶναι καί τελειωμένον τήν ἑπομένη ἀρχίζει ἄλλο ἁλώνι

12) Ποῖα ἄλλα ἁλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἴς τινας τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): Τό πρωΐ ἐχρησιμοποιεῖτο τό δουκράνι ξύλινον ἤ σιδηροῦν διά να γυρίζεται τό ἁλώνι (ἁλωνιζόμενον εἶδος). Κατόπιν ἄλλο ξύλινον ἐργαλεῖον μέ 4 καί 6 δόντια ἐγύριζε τό ἁλώνι (ἁλωνιζόμενον εἶδος) ἕως 5 φορές (5) ἤ περισσότερον.

δουκράν' ἢ δικάλι

13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἁλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἁλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῷα ἢ τὸ ἁλωνιστικὸν μηχάνημα τοὺς ἀκόπους στάχυς ; Ὁ γεωργός ἐρχόμενος γύρω εἰς τό ἁλώνι ρίπτει ἐντός τοῦ κύκλου τόν ὁποῖον διαγράφει τό ἁλωνιστικόν μηχάνημα τούς ἀκόπους στάχυς μέ τό τσουρμουκάκι.

14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἁλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῴων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευή της ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν).(Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). Διά τούς βόας ὑπῆρχε βουκέντρα 2,50 μ. καί διά τά ἄλογα καμτσίκι 2 μέτρα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνίσματος ἑνὸς ἁπλώματος, δηλ. ἑνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἁλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν Ἐλέγετο ἀλώνι κάθε ἡμέραν ἁλωνίζετο μία στρῶσις δηλ. ἕνα ἁλώνι.

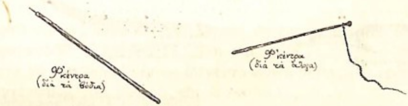

16) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπόν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα) Λέγονται τινάζ

17) Ποῖοι ἁλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικά του ζῷα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἁλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἁλωναραῖοι καὶ ἀγωγιάτες) οἱ ὁποῖοι εἶχον βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἁλωνισμόν. Ἁλωνίζουν οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοί με ἰδικά των ζῶα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῷα καὶ μὲ ἁλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα). Δεν ὑπῆρχαν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπό τούς στάχυς ἐκτός ἀπό τον ἁλωνισμόν με ἀλουκάνη.

19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἁλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου· (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.) ....

....

κόπανος στρογγυλός

ξύλο καμπυλωτό διά τό κοπάνισμα μικρού σπορού δημητριακών.

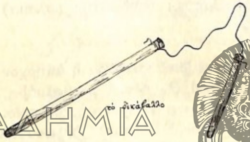

τὸ ρικάβαλλο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν ; ....

....

....

....

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἁπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τόν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυς, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) ....

....

....

....

....

22) Κατὰ τὸ ἁλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμὸν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; ....

....

....

....

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἁλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) Τό 1916 τήν ἐπρομηθεύθη ὁ Μαστακίδης Σπυρίδων. Λειτουργοῦσε μέ τήν μηχανή τοῦ [illegible]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

β΄. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἁλωνισμένοι στάχυες, ἑτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. [illegible] τά μεγάλα ἁλώνια μέ τό σουργκί συρόμενον μέ ζῶα καί τά μικρά μέ τήν τσουρμούκα

....

....

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπόν, καρφώνεταί τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ σχηματιζόμενος σωρός ἔχει σχῆμα ἐπιμήκες. Δὲν καρφώνεται τίποτε ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν.

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. Μὲ εἰδικὰ ξύλινα ἐργαλεῖα μὲ ~~[illegible]~~ πρῶτον καὶ σ[illegible] δεύτερον ποὺ ἀνεμίζοντα γιαμπάδες καὶ κατόπιν μὲ ξύλινα φτυάρια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ; Ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα ὄχι οἱ ἰδιοκτῆται.

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κοντύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἁλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζῴων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ; Λέγονται σκύβαλα. (~~εἰς τὸ τέλος τοῦ ἁλωνισμοῦ~~). ~~[illegible]~~. Ὁ καρπὸς ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὰ σκύβαλα μὲ τὸ δερμόνι.

5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζῴων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἁλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἁλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συνηθίζεται τοῦτο ....

....

....

....

....

6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα, πῶς γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;.....

Η διαλογή του καρπού γίνεται με το δερμόνι.

....

....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

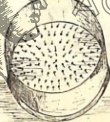

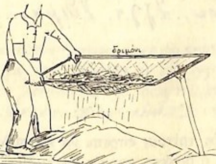

νων μὲ ὀπὰς διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) Ὑπάρχουν εἰδικοί κοσκινάδες. Κρεμοῦσαν τό κόσκινο κάτω ἀπό τρεῖς δοκούς σχηματίζοντες πυραμίδος καί κοσκίνιζε. Εἰδικός τεχνίτης ἐνῷ ἄλλος τροφοδοτοῦσε μέ τόν καρπόν. Κάτω ἔπιπταν οἱ ξένες ὗλαι καί οἱ ἀγριοφάρμακοι κοκκινοί. Ὁ τεχνίτης καθάριζε μέ τά χέρια του τά ἄχυρα τά [illegible].

7) Ὅταν ἑτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

Ὁ καθαρός καρπός σχηματίζεται εἰς σωρόν μέ τό ξύλινον φτυάρι. Κατόπιν ἐμπηγνύεται εἰς τήν κορυφήν τό ξύλινο φτυάρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

8) Ἄλλα ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

Δέν ὑπῆρχαν ἄλλα ἔθιμα.

γ'.1)Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἤρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγίνετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). Ἤρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι καὶ ἐμέτρασε ἔλικτο μὲ μισοκοίλι......
Τὸ μισοκοίλι εἶχε χωρητικότητα δωδεκάμιαν ... ὀκάδας.......................................

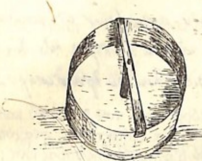

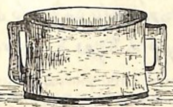

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;
α) τὸ παπαδιάτικο,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἁλωνιάτικο κλπ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) ..Οὐδὲν ἄλλον βάρος κατεβάλλετο...
....
....
....
....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγὴ (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ· ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγροὺς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) Ἐντὸς τῆς οἰκίας εἰς τὰ λεγόμενα ἀμπάρια...
....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὕπαιθρον ; Εἰς ἀχυρῶνα ἐντὸς τοῦ χωρίου.

5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἁλώνισμα ; Κατὰ τὸν θερισμὸν ἔκανε διαλογὴ τῶν καλυτέρων στάχυων. Ἔπαιρνε τὸν καθαρὸν καρπὸν τὸν ὁποῖον ἔσπερνε σ' ἕνα χωράφι χωριστό. Ὅλος ὁ καρπὸς τοῦ χωραφιοῦ ἐκείνου ἐγίνετο σπόρος.

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὄπισθεν τῆς θύρας κλπ ; Κατασκευάζεται ἀμέσως πλέγμα ἐκ σταχύων τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται ὄπισθεν τῆς θύρας. Ὀνομάζεται χτενιά.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὐτή ; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται. πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; Λέγεται χτενιά. Φυλάσσεται ὄπισθεν τῆς θύρας διὰ διάστημα ἐπὶ ἓν ἔτος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δ΄. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α΄. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὕπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.) Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 23ης Ἰουνίου (κληδόνου) κατὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν τὸ κάψιμον τοῦ Ἰούδα.

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 23ης Ἰουνίου (κληδόνου) εἰς πολλὰ μέρη.

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιὰ αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.) Η φωτιά λέγεται του Αγιαννιού του φλογαρᾶ

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; Τά παιδιά και οἱ ἡλικιωμένοι

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν. Τὰ κλέπτουν ; Ἂν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ; Οἱ ἴδιοι τα μαζεύουν δέν τα κλέπτουν

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) Η συγκέντρωσις των γίνεται ως εξής. Ο καθείς φέρει τα ίδιά του ξύλα, θάμνους, άχυρα διά να πηδήση την πυράν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ᾄσματα, κρότοι, θόρυβος. Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφὴ λεπτομερής) Αφού ανάψη (η φωτιά) πηδούν όλοι επάνω από την φωτιά.

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἁμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιᾶς κλπ.) ....

Καίουν τις παρανυχίδες των χεριών, διά την υγείαν των. Πλησιάζουν τους δακτύλους των χεριών εις την πυράν, ο ένας ερωτά "τι καίεις;" "τι" και ο άλλος απαντά "τις παρανυχίδες μου. Αυτό γίνεται τρεις φοραίς"

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) Κατά την μεγάλην Παρασκευήν εκαίετο ομοίωμα του Ιούδα. Εγίνετο εις την πλατείαν μεγάλος σωρός από ξύλα. Έθετον επάνω το ομοίωμα του Ιούδα και το έκαιον.................

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

....

....

....

....

....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

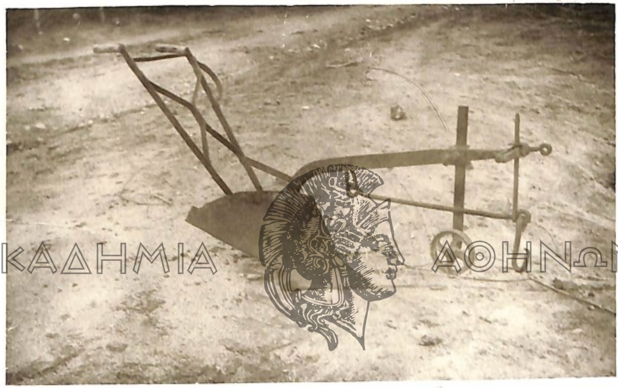

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σιδηρούν άροτρον

1) Χερούλια
3) μάντ
4) ύνι
7) σταβάρι
8) θηλυκά
10) ρεγουλαδόρα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Δερμόνικ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐργαλεῖα διά σκάψιμον.

κασμάς, λισγάρι, πατόφτυαρο

τσάπα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Λεπτομερής περιγραφή του γεωργικού βίου από της προετοιμασίας διά την σποράν των δημητριακών μέχρι του αλωνισμού και της αποθηκεύσεως αυτών.

Κατ' αρχάς εγίνετο η προετοιμασία του αγρού δι' οργώματος.

Τον Αύγουστον ως τον Σεπτέμβριον εγίνετο το προόργωμα του αγρού.

Ο αγρός ωργώνετο ξηρός ή υγρός αν είχε βρέξει, διά να καταστραφούν τα ζιζάνια.

Μετά την 15ην Οκτωβρίου αν προηγουμένως είχε βρέξει και ο αγρός είχε την κατάλληλον υγρασίαν, ήρχιζεν η κανονική σπορά.

Ο αγρός εχωρίζετο με αύλακες εις μεγάλα τεμάχια τα οποία ωνομάζοντο σποριές, χωρίς δεύτερον όργωμα ολοκλήρου του αγρού.

Κατ' αρχάς εσπείρετο η μία σποριά.

Ο σπόρος ερρίπτετο με το χέρι επάνω εις το έδαφος της σποριάς το οποίον είχεν οργωθή κατά τον Αύγουστον ή Σεπτέμβριον μήνα.

Ευρίσκετο μέσα εις τενεκέδες, ή εις ποδιές αι οποίαι εκρέμοντο από τον λαιμόν και την πλάτην του γεωργού, και ωνομάζοντο σπορίκια.

Έπειτα ωργώνετο το έδαφος αυτής της σποριάς διά να καλυφθή ο σπόρος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κατόπιν εσπείρετο η επομένη σποριά κατά τον αυτόν τρόπον και εκαλύπτετο ο σπόρος.

Η ιδία διαδικασία εγίνετο κατόπιν μέχρι να τελειώση ολόκληρος ο αγρός.

Ο σπόρος κατ' αρχάς εκαθαρίζετο με μεγάλα κόσκινα στρογγυλά με σύρμα πλεκτό.

Το κόσκινον εστηρίζετο εις τρείς πασσάλους στημένους εις το έδαφος εις σχήμα πυραμίδος.

Εκρεμάτο με σχοινί κάτωθεν της κορυφής των πασσάλων, το εγέμιζαν με σπόρον και με το χέρι γυρνούσαν το κόσκινο, το γυρνούσαν διά να φύγη το κατεστραμμένο προϊόν και αι ξέναι ύλαι.

Εις το κόσκινο έμενε ο εκλεκτωμένος σπόρος μαζί με τα χονδρά κομμάτια αχύρων τα οποία απεμακρύνοντο από τα επιδέξια χέρια του κοσκινά κι έμενε ο καθαρός σπόρος.

Έως το 1918 δεν εγίνετο απολύμανσις του σπόρου και τα δημητριακά προσεβάλλοντο από δαυλίτην.

Μετά το 1918 εγίνετο απολύμανσις με γαλαζόπετραν.

Από το προηγούμενο βράδυ έλυωνε η γαλαζόπετρα μέσα εις ύδωρ εντός πηλίνου δοχείου.

Την επομένην ηπλώνετο ο σπόρος εις το χώμα και περιεβρέχετο με σκούπας με την διάλυσιν της γαλαζόπετρας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κατόπιν ἐχωρίζετο μέ ξύλινον φτυάρι διά νά ποτισθοῦν ὅλοι οἱ κόκκοι μέ τήν διάλυσιν.

Ἀναλογία σπόρου καί γαλαζόπετρας ἦτο μία ὀκά σπόρου μέ ἕνα δράμι γαλαζόπετρα.

Μετά τό 1918 μερικοί γεωργοί ἔσπερνον καί σκαλιστικά γραμμικά λεγόμενα.

Εἶχον μίαν δακτυλήθραν ὡς μέτρον καί ἐπήγαιναν πίσω ἀπό τούς αὔλακας τοῦ ξυλίνου ἀρότρου.

Ἐλάμβανον σπόρον ἀπό τό δοχεῖον ἤ τήν ποδιάν (σπορίκι) (σπόρου) μέ τήν δακτυλήθραν καί τόν ἔρριπτον ὡς τόν αὔλακα τοῦ ἀρότρου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ δεύτερος σπόρος ἐρρίπτετο ὡς τόν τρίτον αὔλακα διότι ὁ δεύτερος αὔλαξ ἐσκέπαζε τόν σπόρον τοῦ πρώτου καί ἦτο χωρίς σπόρον.

Τά σκαλιστικά ἤ γραμμικά ἐσκαλίζοντο μέ τσάπες ἀπό ἄνδρας ἤ γυναῖκας.

Τά ἄλλα ἐβοτανίζοντο ἄν εἶχον χόρτον κατά τόν Μάρτιον ἤ Ἀπρίλιον.

Περί τό τέλος Ἰουνίου ἤρχιζεν ὁ θερισμός.

Ἡ ἔναρξις τοῦ θερισμοῦ ἐγίνετο κατά τάς ἡμέρας Δευτέραν - Τετάρτην - Παρασκευήν

Οἱ ἄνδρες ἐθέριζον μέ κόσες μεγάλες 9 ὡς 12 νούμερο.

Αἱ γυναῖκες δέν ἐθέριζον καί δέν ἐχρησιμοποιεῖτο κανενός ἄλλου εἴδους δρεπάνι.

Οἱ θεριζόμενοι στάχυες ἐρρίπτοντο μονόπλευρα μέ τήν βοήθειαν χτενιοῦ πού εἶχεν ἡ κόσα διά νά διευκολύνεται τό δέσιμον τῶν δεματιῶν.

Κατόπιν ἐμαζώνοντο οἱ στάχυες μέ ξύλινον χτένι μέ 4 δόντια καί στυλιάρι, τό ὁποῖον ὠνομάζετο τουρμουκάκι καί μέ τήν βοήθειαν τοῦ ξυλίνου αὐτοῦ ἐργαλείου ἔδενον τό δεμάτι μέ δεματικό, κατασκευασμένον ἀπό τό ἴδιον τό φυτόν.

Ἔπειτα ἐμάζωνον τά δεμάτια κατά σειράς ἐντός τοῦ ἀγροῦ.

Ἡ κάθε σειρά ἀπετελεῖτο ἀπό τσουκουρτσούνια.

Κάθε τσουκουρτσούνι ἀπετελεῖτο ἀπό 17 δεμάτια.

Κατόπιν μέ ἄλλο ξύλινον χτένι μέ 24 δόντια (τουρμούκα) ἐμάζωνον τούς στάχυς πού ἔμειναν εἰς τόν ἀγρόν τούς ἔδενον καί τούς τοποθετοῦσαν εἰς τάς σειράς.

Ἔπειτα ἑτοίμαζον τά ἁλώνια ἔξω ἀπό τό χωριό.

Ἀπό τό δάσος ἔκοβαν βέργες καί ἔπλεκον τά ἁλώνια κυκλικῶς πρός προφύλαξιν τοῦ πρός ἁλωνισμόν χόρτου.

Τό δάπεδον τοῦ ἁλωνιοῦ κατ' ἀρχάς ἐκαθαρίζετο ἀπό τά χόρτα μέ τσάπες καί περιεβρέχετο μέ νερό. Εἷς ἔβρεχε τό ἁλώνι καί ἄλλος ἔτριβε τό βρεγμένον μέρος διά πανύρας καί ἄλλος κατόπιν ἐκάλυπτε τό δάπεδον μέ ἄχυρον.

Κατόπιν μέ μαρμάρινους κυλίνδρους πού τούς έσερνον δύο βόδια ή άλογα επιέζετο τό άχυρο καί τό δάπεδον.

Έπειτα εσκουπίζετο τό αλώνι καί ήτο έτοιμον.

Αμέσως τοποθετούσαν τά δεμάτια νά σκεπασθῇ ή επιφάνεια του δαπέδου πρός αποφυγήν σκόνης ή χώματος.

Εντός του φραγμένου αλωνιού πρός ανατολάς καί πρός δυσμάς εστοιβάζοντο αἱ θημωνιαί.

Τό βόρειον καί νότιον μέρος έμενεν ακάλυπτον διά τό αλώνισμα

Ετοποθετούντο όσα δεμάτια χωρούσαν καί τα πατούσαν μέ αλουκάνες πού τίς έσερναν δύο βόδια ή δύο άλογα ή τρία άλογα.

Εγυρίζετο ο καρπός μέ τό άχυρον, μέ δικράνια καί ξύλινους γιαμπάδες πέντε φοράς καί άνω έως ότου γίνη άχυρο.

Τό άχυρον μέ τόν καρπόν αλώνιστον εμαζώνετο σε σωρό ο οποίος ωνομάζετο δινάζ, από τό βόρειον ή νότιον μέρος συμφώνως μέ τόν αέρα.

Όταν φυσούσε βορράς εμαζώνετο πρός νότον διά νά φύγη έξω τό άχυρον καί νά μήν γεμίζη τό αλώνι καί όταν φυσούσε νότος εγίνετο τό αντίθετον.

Κάθε ημέραν άν υπήρχε αήρ ελιχνίζετο εν αλώνι

Εἰς περίπτωσιν βροχῆς ἐμαζεύετο τό ἁλώνι (ἔτσι ἐλέγετο τό ἄχυρον μέ τον καρπόν ἀλίχνιστον) εἰς γραμμάς πού ὠνομάζοντο τσουμπούκια ἕως νά στεγνώσῃ τό δάπεδον τοῦ ἁλωνιοῦ εἰς τά ἐνδιάμεσα.

Κατόπιν μέ ξύλινους γιαμπάδες τό ἔβαζαν εἰς τά στεγνά μέρη διά νά στεγνώσῃ τό ὑπόλοιπον μέρος.

Μέ τούς ξύλινους γιαμπάδες τῶν τεσσάρων δοντιῶν λιχνίζεται καί κατόπιν λιχνίζεται πάλι μέ τούς ξύλινους γιαμπάδες τῶν ἕξ δοντιῶν.

Καθαρίζεται συνεχῶς κατά ποσότητας ἀπό τά ἄχυρα καί μαζεύεται πρός τό μέρος τῆς διευθύνσεως τοῦ ἀέρος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Λιχνίζεται τέλος μέ τό ξύλινον φτυάρι, καί μαζεύεται ὁ σωρός ἕτοιμος διά τό δερμόνι

Στηρίζεται τό δερμόνι στόν ξύλινο γιαμπά ἀπό τό ἕνα μέρος καί ἕνας ρίχνει καί ὁ ἄλλος κουνάει τό δερμόνι καί πέφτει τό καθαρό σιτάρι

Κατόπιν εἰς τόν καθαρόν σωρόν θέτουν (ἐμπηγνύουν) (εἰς τόν καθαρόν σωρόν) τό ξύλινον φτυάρι.

Ἤρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τό ἁλώνι καί ἡ μέτρησις ἐγίνετο μέ μισοκοίλι, ἐλάμβανε δέ τό δέκατον.

Τό μισοκοίλι εἶχε χωρητικότητα δωδεκάρικου ὀκάδων.

Τό ὑπόλοιπον μετεφέρετο ἐντός σάκκων εἰς τά ἀμπάρια τοῦ σπιτιοῦ.

Τό ἄχυρον ἐτοποθετεῖτο εἰς ἀχυρῶνας.

Τό ξύλινον ἄροτρον ἦτο ἐν χρήσει μέχρι τοῦ ἔτους 1922 ὁπότε οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Φαναρίου Σηλυβρίας Ἀνατολικῆς Θράκης, ἐγκατεστάθησαν ὡς πρόσφυγες εἰς τό χωρίον Μεγάλου Κρανοβουνίου ἐπαρχίας Κομοτηνῆς, νομοῦ Ροδόπης.

Κατά τό ἔτος ἐγκαταστάσεως 1922 ἐδόθησαν εἰς τούς κατοίκους σιδηρᾶ ἄροτρα.

ό τό 1938 μέχρι τοῦ ἔτους 1949 αἱ μηχαναί σποράς ἐσύροντο μέ ζῶα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀπό τοῦ 1949 χρησιμοποιοῦνται σπαρτικαί μηχαναί τάς ὁποίας σύρουν τρακτέρ.

Τό τρακτέρ χρησιμοποιεῖται ἀπό τό 1949.

Μηχανή θερισμοῦ συρομένη μέ βόες χρησιμοποιεῖται ἀπό τό 1938 μέχρι τοῦ ἔτους 1950

Μηχανή θερισμοῦ καί ἁλωνισμοῦ χρησιμοποιεῖται ἀπό τό ἔτος 1950

Ἡ συλλογή τῆς περιγραφῆς τοῦ γεωργικοῦ βίου ἐγένετο εἰς τό χωρίον Μεγάλου Κρανοβουνίου ἐπαρχίας Κομοτηνῆς, νομοῦ Ροδόπης.

Ὄνομα καί ἐπώνυμον πληροφορητοῦ γεωργοῦ.

α) Ἰορδάνης Ἀθτζῆς. Ἐγεννήθη εἰς Φανάριον

Σηλυβρίας Ἀνατολικῆς Θράκης καί ἐξεπατρίσθη τό ἔτος 1922 ὁπότε ἐγκατεστάθη εἰς τό χωρίον Μεγάλου Κρανοβουνίου Κομοτηνῆς.

β) Μένδερας Πολύδωρος. Ἐγεννήθη εἰς Φανάριον Σηλυβρίας Ἀνατολικῆς Θράκης καί ἐξεπατρίσθη τό ἔτος 1922 ὁπότε ἐγκατεστάθη εἰς τό χωρίον Μεγάλου Κρανοβουνίου Κομοτηνῆς.

(Γεώργιος Εὐσταθίου Σταμελόπουλος, διδάσκαλος.
Ἡ συλλογή αὕτη ἐγίνετο ἀπό τῆς 17-29 Ἰανουαρίου 1970)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ